

P o s u d e k
na rigorózní práci

Autorka: : Alena Pejcharová

Název práce: Literární postavy v díle egyptské autorky Radwā `Āšūr

Oponent: Prof. PhDr. Jaroslav Oliverius, CSc.

Je potěšitelné, že v tomto roce je předkládána k obhajobě již třetí rigorózní práce, která se zaměřuje na moderní egyptskou literaturu a navíc má jako téma současnou egyptskou autorku. A. Pejcharová absolvovala šestiměsíční stipendijní pobyt v Egyptě, během něhož si shromáždila všechn potřebný pramenný materiál, seznámila se osobně s Radwā `Āšūr a mohla s ní hovořit o různých aspektech její tvorby. Z nich si zvolila literární postavy v díle této autorky.

Úvodem je třeba zdůraznit, že k práci přistoupila po důkladné teoretické přípravě. V seznamu použité literatury uvádí jedenadvacet děl významných teoretiků literatury, např. M. Bachtina, D. Hodrové, J. Kristevy, J. Lotmana, T. Todorova, J. Doubravové, M. Kubínové a dalších.

Literárně teoretickým otázkám je cele věnována kapitola nazvaná Sémiotika a literární kritika, která mj. pojednává o struktuře uměleckého díla, o formální metodě v literární vědě a o subjektu v literárním díle. Autorka v ní předkládá pečlivě a podrobně sestavené konspekty z děl Doubravové, Kubínové, Bachtina, Kristevy, Todorova a Hodrové. Vzhledem k rozsahu a tematické šíři této kapitoly /s. 4-26/ se nabízí otázka, zda se neměla soustředit jen na ty literárně teoretické otázky, které mají přímý vztah k analyzovaným částem děl Radwā `Āšūr.

Tématem 2. kapitoly je osobnost autorky, její dílo a kompozice jejích děl. A. Pejcharová uvádí její stručnou biografii, publikovaná díla a zmiňuje také její politickou angažovanost. Pak se zabývá kompozicí románů Chadīdža wa Sausan, Gharnāta a povídkových sbírek Ra`ajtu `n-nachl a Taqārīr as-sajjida Rā'. V kompozici rozlišuje - zřejmě podle Hodrové - vnější stavbu a vnitřní stavbu. K vnější stavbě řadí i obálku knihy s jejími ilustracemi a titulní stranu. Kladu si otázku, zda tyto vnější prvky se týkají vlastního díla a jeho kompozice; vždyť na podobu obálky nebo na to, zda na titulním listě je název díla a podtitul v horní nebo dolní části, nemá autor většinou žádný vliv. A navíc při dalším vydání díla mohou být tyto prvky úplně jiné. V partiích týkajících se vnitřní stavby A. Pejcharová dobře popisuje kompozici zkoumaných děl.

Kapitola Motiv, téma a syžet má opět literárně teoretický úvod čerpající z Daniely Hodrové. Na několika místech se zde konstatuje, že je problematické rozlišit motiv a téma, že ne vždy je jasná hranice

ezí motivem a tématem a že většina motivů se dá rozložit na další nižší jednotky. K tomu bych chtěl podotknout, že^v o něco starších příručkách teorie literatury nebyl rozdíl mezi motivem a tématem tak problematizován a motiv byl definován jako nejjednodušší část slovesného díla, která je obsahově již nerozložitelná.

V další části této kapitoly pak autorka popisuje motivy čtyř uvedených děl. Zde se podle mého soudu měla pokusit o určitou klasifikaci motivů, třeba podle hledisek uvedených v teoretické části. Výklad by byl pak přehlednější a instruktivnější.

Vlastního tématu práce, literárních postav v díle Radwā `Āšūr, se týká 4. kapitola. Po teoretickém úvodu podle D. Hodrové přistupuje autorka k typologii postav. Jako typy si zvolila dítě, studentku, mladou ženu, matku, zralou ženu, mladého muže, starého muže a samu autorku, tedy, jak říká v Úvodu, zařadila jednotlivé postavy zkoumaných děl do osmi kategorií kopírujících běh lidského života od dětství až po stáří, přičemž zvláštní, poslední kategorii zaujímá autorka, která v jedné z povídkových sbírek vystupuje v roli hlavní postavy.

Jako příloha je zařazena ukázka přeložená z románu Chadīdža wa Sausan. Stojí za pozornost, neboť je to překlad kultivovaný a čtivý.

K seznamu použitých pramenů a literatury mám jednu otázku. Nebylo možno najít mezi bohatou literárně kritickou produkcí v Egyptě nějaké dílo nebo časopisecké články věnované této autorce?

Pokud se týče poznámkového aparátu, odkazuje-li se několikrát za sebou na stejného autora a stejné dílo, není třeba jméno autora stále opakovat; stačí uvést ibidem nebo tamtéž a stranu.

Jednu připomínku mám ještě k interpunkci. Na mnoha místech A. Pejcharová odděluje čárkou věty, které jsou syntakticky a logicky samostatné a měly by být odděleny tečkou. Někdy je to provázeno i anakolutem.

Uvedu jen několik příkladů:

- s.6 - Ferdinand de Saussure považoval jazyk za systém znaků a jejich význam závisí na vzájemných vztazích /anakolut/, rozlišoval signifiant a signifié.
- s.20- Todorov se snaží o jednotnou propracovanou metodologii, poetika má stanovit obecné zákony...
- s. 30-Rámeč textu tedy tvoří začátek a konec, román Chadīdža a Sausan se dá charakterizovat jako biografický...
- s.42- Spojitost je do jisté míry vázána i na žánry, povídkové sbírky tradičně představují model diskontinuit...
- s.83- Zajímavé je srovnání s typem mladé ženy, Saníja a Fawzíja jsou postavy ze stejné povídkové sbírky...

Z á v ě r:

A. Pejcharová předložila původní práci, která přináší mnoho nových poznatků o tvorbě spisovatelky Radwā `Āšūr. Proto je třeba ji hodnotit jako významný příspěvek k našemu poznávání moderní egyptské literatury. Ocenění také zaslouží, že se důkladně seznámila s řadou základních literárně teoretických děl. Její styl a volba výrazových prostředků svědčí o tom, že si dobře osvojila terminologický aparát moderní literární vědy. Měl jsem řadu připomínek nebo námitek, ale přesto se domnívám, že práce Aleny Pejcharové si zaslouží klasifikaci známkou "výborně".

V Praze 23. září 2005

Jaroslav Oliverius
Prof. PhDr. Jaroslav Oliverius, CSc.